

різних галузей креативної економіки. Крім того, актуальним є дослідження соціальних ризиків, пов'язаних із новими формами зайнятості, зокрема проблеми нестабільності доходів, відсутності соціального захисту та впливу на психоемоційний стан працівників.

Також важливим є вивчення взаємодії людини і штучного інтелекту у процесі творчості, визначення межі між автоматизацією і людським фактором, що має наслідки для формування політик у сфері праці і освіти. Особлива увага має бути приділена розробці систем професійного розвитку, що забезпечують адаптивність і конкурентоспроможність працівників у швидкозмінних умовах цифрової економіки.

Таким чином, дослідження креативної зайнятості у цифрову епоху відкриває широкі можливості для формування нової парадигми трудової вартості, що адекватно відображатиме специфіку сучасної економіки знань і технологій. Реалізація цих досліджень сприятиме формуванню ефективних політик управління людськими ресурсами, стимулюватиме розвиток інноваційної діяльності та забезпечить соціальну справедливість у нових умовах праці.

Список використаних джерел:

1 Петрова І., Бараш А.. Вплив цифрової економіки на трансформацію зайнятості та стратегії управління людськими ресурсами // Актуальні проблеми економіки № 9 (279), 2024. С.78-86

2 Сотнікова Ю. В. Креативна економіка в Україні: реальність чи перспектива //Інфраструктура ринку. - 2017. Вип. 3. - С.123—127.

3 Азьмук Н.А. Креативна зайнятість: сутність, значення, напрями формування в Україні. Ринок праці та зайнятість населення. Серія: Нова економіка і зміни у світі праці. 2019. № 1—2 (58). С. 30—38.

4 Ушкаренко Ю.В., Чмут А.В., Синякова К.М. Креативна економіка: сутність поняття та значення для України в умовах європейської інтеграції. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 67—72.

Сапачук Ю. М.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

ЕВОЛЮЦІЯ ЦИФРОВИХ ГРОШЕЙ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В сучасній ринковій економіці форми грошей постійно еволюціонують, оскільки вони створюються на базі використання інноваційних технологій та необхідної фінансової інфраструктури. Сучасні гроші в цифровій формі, емітовані державою та приватним бізнесом, виступають адекватною відповіддю на нові виклики в інформаційно-економічному середовищі, котре стрімко змінюється.

Протягом останніх років вкрай популярною темою фінансово-економічного вектору сучасних світових ЗМІ була тема CBDC («цифрова валюта центрального банку»). В аспекті дослідження питання можливості введення CBDC та в конкретну розробку цієї цифрової валюти залучається все більша кількість світових ЦБ. Даний аспект особливо прискіпливо відслідковує Банк міжнародних розрахунків (БМР) в Базелі. За його даними, в кінці минулого року питанням CBDC в тій чи іншій мірі займались приблизно 130 ЦБ. В т.ч. всі провідні — Федеральна резервна система США, Європейський ЦБ, Банк Англії, Банк Японії, Народний банк Китаю, тощо.

Для фінансової системи будь-якої держави вкрай важлива суспільна довіра щодо грошей в цілому, зокрема, й до цифрових. Нові форми цифрових грошей (CBDC, стейбл-коени,

токенізовані електронні гроші комерційних банків, крипто-валюта) будуть широко використовуватись в якості надійної форми роздрібних та оптових платежів, тільки якщо суспільство стане довіряти їм так само, як і 3-м основним формам грошей (готівка, резерви ЦБ та гроші ком. банків) [2].

Використання нових форм грошей не повинно бути пов'язаним із додатковими фінансовими ризиками (кредитним, ризиком ліквідності, операційним, розрахунковим та ризиком масштабування). Навпаки, воно покликане бути більш безпечним, зручним та функціональним у порівнянні з традиційними формами. При цьому нові форми грошей повинні створювати додаткову корисність для всіх економічних агентів, в т.ч. за рахунок більш швидких, дешевих, доступних та безпечних платежів.

В сучасній світовій економіці (особливо після глобальної фінансової кризи 2008-10 рр.) держава та ЦБ намагаються активно стримувати пропозицію приватних грошей КБ. Науковим підґрунтям цього підходу стали Нова Монетарна Теорія (ММТ) У. Мітчела, Л. Р. Рея та М. Уотса та концепція суверенних грошей Й. Хубера. Поєднує ці теоретичні концепції те, що в них практично немає місця приватним грошам КБ. В обігу знаходяться тільки суверенні гроші, емісія котрих закріплена за ЦБ. Ці гроші покривають бюджетний дефіцит, а обслуговування та погашення державного боргу здійснюється також за рахунок грошової емісії ЦБ. При цьому більша частина суверенних грошей повинна обслуговувати державні підприємства на незворотній та безвідсотковій основі, а незначна частина — направлена на ринок міжбанківського кредитування, безпосередньо пов'язаного з обслуговуванням інвестицій та економічним зростанням [1].

На сучасному етапі виділяють 2 основних напрями розвитку нових форм цифрових грошей (табл. 1):

- інноваційний, на основі віртуальних валют. Від традиційних фіатних грошей їх відрізняє наявність властивостей товарних та/або кредитних грошей;
- еволюційний — на основі розвитку монетарних інструментів та електронних грошей.

Таблиця 1.

Класифікація цифрових валют

Цифрові валюти				
За природою походження	Віртуальні валюти		Електронні валюти	
	Цифрові валюти ЦБ	Токенізовані електронні гроші кредитних інституцій	Стейблкоени фінансових, технологічних компаній	Криптовалюти
За інституційною належністю, наявністю та формі втілення грошового зобов'язання	Централізований випуск			Децентралізований випуск
	Офіційно визнані форми цифрових грошей			
	Форми цифрових грошей, що розвиваються			
	Офіційно не визнані в якості цифрових грошей			

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 3].

З одного боку, необхідно бачити різницю між крипто-валютами, стейбл-коїнами, токенізованими електронними грошима кредитних установ та CBDC. Вони обумовлені рядом критеріїв:

- інституційна приналежність;
- використання технологій;
- наявність/відсутність грошового зобов'язання та формою його втілення;
- механізмом забезпечення стабільності грошової одиниці, тощо

З іншого, слід відмітити наявність кумулятивних каскадних ефектів, котрі виникають в результаті взаємовпливу цих форм цифрових грошей. На сьогодні вже емпірично виявлено тісний зв'язок між стейбл-коенами та ринками крипто-валют. Дохідність крипто-валюти може бути від'ємною в періоди, що передують випуску стейбл-коенів та, навпаки, она швидко стабілізується в період випуску стабільних монет.

На сучасному етапі стейбл-коени стали викликати посилений інтерес провідних ЦБ як один із можливих способів заміщення ринку традиційних приватних грошей КБ. Це цифрові валюти, котрі привязані до золота, інших біржових товарів, офіційних валют. Наразі, стейбл-коени ще широко не використовуються для обслуговування значного обсягу роздрібних та оптових платежів на фінансових ринках, проте, останнім часом інтерес до них різко зріс. В сучасних умовах стейбл-коени в основному розглядаються регуляторами як цінні папери, товари, то похідні фінансові інструменти.

Прибічники CBDC в США наразі вкрай стурбовані тим, що ФРС поступається в царині CBDC Народному банку Китаю з його цифровим юанем. За останні 14 міс. обсяги платежів цифровим юанем подвоїлись і становлять близько 14,2 трлн (2 трлн дол.) [3]. Американський долар традиційно спирається на такий канал як SWIFT, а Китай із цифровим юанем вибудовує альтернативний канал, котрий називається «mBridge»

Отже, в сучасному фінансово-економічному просторі розгорнулася активна боротьба за захоплення грошового простору, зайнятого грошима, емісію котрих здійснюють КБ. З одного боку, це CBDC, котрі емітуються регуляторами та токенизовані електронні гроші КБ, а з іншого — віртуальні валюти (крипто-валюти, стейбл-коени), емітовані приватними організаціями (мережеві платформи, Fintech/Bigtech-компанії). Саме ці нові форми цифрових грошей в близькій перспективі будуть активно конкурувати між собою, намагаючись захопити грошовий простір приватних грошей КБ із використанням власних цифрових платформ.

Список використаних джерел:

1. Bossone V. and Haines M. (2023), "CBDC Next-Level: A New Architecture for Financial Stability", *Levy Economics Institute WP*, No. 1015, p. 1-61.
2. Brunnermeier M., James FL, Landau J. (2021), "The digitalization of money". *BIS Monetary and Economic Department WP*, No. 941.
3. Ledger Insights. (2025), "China's digital yuan CBDC processes \$2 trillion. mBridge scale revealed", 27 Oct.

Седляр Д.О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доцентка кафедри економічної теорії

Седляр М.О.

Ліцей «Наукова зміна»,
к.е.н., вчитель економіки

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОВЕДІНКИ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ В ЕКОНОМІЦІ УВАГИ

Поняття «економіка уваги» було запроваджено наприкінці 60-их років минулого століття нобелівським лауреатом Г. Саймоном. Він стверджував, що «багатство інформації створює бідність уваги та необхідність ефективно розподіляти цю увагу серед надлишку джерел інформації, які можуть її спожити» [3]. Так, щодня створюється приблизно 402,74